

Dokument nr. 12:19

(2003-2004)

Grunnlovsforslag fra Ågot Valle og Siri Hall Arnøy

Grunnlovsforslag fra Ågot Valle og Siri Hall Arnøy om endring av Grunnloven § 5 med sikte på å avskaffe kongens immunitet mot rettsforfølgelse

Til Stortinget

BAKGRUNN

Kongens immunitet mot rettsforfølgelse er lovfestet i Grunnloven § 5. Første setning i denne bestemmelsen lyder: "Kongens Person er Hellig; han kan ikke lastes, eller anklages." Ansvarsfriheten gjelder ikke bare kongens statshandlinger ved at kongen for eksempel ikke kan ilegges riksrettsansvar, men også hans private handlinger. Bestemmelsen om kongens immunitet betyr at det ikke kan igangsettes straffesak mot ham, trolig heller ikke erstatningssøksmål. Kongens straffrihet går fra den minste trafikkforseelse, slik en har sett eksempel på, til den alvorligste, nemlig drap. Men privat søksmål mot kongen personlig kan finne sted, dersom søksmålet ikke går ut på erstatning eller angår personrettslige eller familierettslige forhold, jf. Frede Castberg i Norges statsforfatning I, fjerde del, § 3. Grunnloven § 5 hindrer følgelig ethvert rettergangsskritt mot kongen som kan tenkes å innebære noen som helst kritikk mot ham. Det er ikke av hensynet til kongen som person regelen er gitt, men av omsorg for kongedømmet som institusjon, jf. Frede Castberg. Bestemmelsen må dessuten ses på som utslag av kongeinstitusjonens langt viktigere plass i statsforfatningen, og "opphøyede" plass i nordmenns bevissthet i tidligere tider.

BEGRUNNELSE

Begrunnelsen for en grunnlovsendring er først og fremst av prinsipiell karakter ut fra rene rettferdighetsbetraktninger. En normal straffeforfølgning av kongen vil for de fleste anses som rimelig ut fra prinsippet om at vi alle er født med de samme plikter og rettigheter. Ingen er altså "opphøyd" over andre allerede fra fødselen av, selv om kongen trolig vil måtte bli avsatt dersom han begår et alvorlig lovbrudd. Bakgrunnen for bestemmelsen da den ble vedtatt er ikke lenger til stede.

HVORDAN ENDRE GRUNNLOVEN FOR Å OPPHEVE KONGENS IMMUNITET

En fjerning av kongens immunitet i Grunnloven gjøres ved å oppheve første punktum i Grunnloven § 5. Siden andre punktum i denne paragrafen forutsetter benevnelsen "Kongen" i første punktum, foreslås også andre punktum endret ved at eiendomspronomen "hans" erstattes av "Kongens". Forslaget blir følgelig som beskrevet under.

FORSLAG

Det fremmes følgende

f o r s l a g :

§ 5 skal lyde:

Ansvarligheden paaligger Kongens Raad.

30. september 2004

Ågot Valle

Siri Hall Arnøy

Referert i Stortingets møte 30. september 2004.

"Forslaget blir under presidentens ansvar å bekjentgjøre ved trykken for å komme til avgjørelse på første, annet eller tredje Storting etter neste valg."

Jørgen Kosmo
president

Signe Øye
sekretær